

**UCHWAŁA NR XXIV/193/16
RADY MIEJSKIEJ W RAJGRODZIE**

z dnia 29 grudnia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia lokalnego programu pomocy społecznej "Program Aktywności Lokalnej dla Gminy
Rajgród na lata 2017 - 2020".**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2016 r., poz. 446) i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2016 r., poz. 930, zm. z 2015 r. poz. 1310, poz. 1359 i poz. 1616 oraz z 2016 r. poz. 753) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się lokalny program pomocy społecznej pod nazwą "Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Rajgród na lata 2017 - 2020", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Rajgrodu.

§ 3.

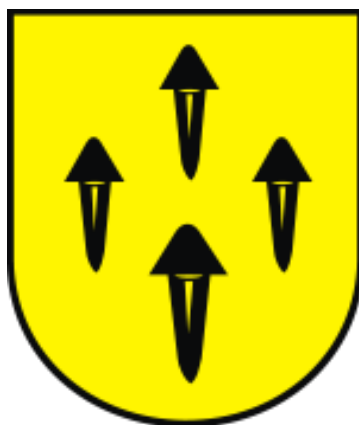
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

mgr Mieczysław Giształowicz

**PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ
DLA GMINY RAJGROD
NA LATA 2017-2020**

Opracowanie: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie

I. WPROWADZENIE

Program Aktywności Lokalnej (PAL) to szereg działań realizowanych na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów społeczności lokalnej. Podstawą prawną Programu Aktywności Lokalnej jest art. 110 ust. 10 lub art. 112 ust. 13 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym rada gminy biorąc pod uwagę potrzeby w zakresie pomocy społecznej, opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy społecznej.

Program Aktywności Lokalnej (PAL) dla Gminy Rajgród na lata 2017 – 2020 umożliwi realizację głównego celu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020. Głównym zadaniem PAL jest poprawa jakości i warunków życia mieszkańców gminy Rajgród zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich integracja z pozostałymi mieszkańcami gminy. Program pozwoli na realizację działań umożliwiających udzielenie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania lub w miejscu pracy, w samoorganizowaniu się i podejmowaniu przez nich wspólnych inicjatyw i przedsięwzięć w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej. Kluczowym wyzwaniem PAL jest realizowanie polityki społecznej poprzez aktywizowanie lokalnej społeczności Gminy Rajgród ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i tym samym przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. Zjawisko to prowadzi bowiem do braku lub ograniczenia możliwości uczestnictwa i dostępu do instytucji publicznych i rynku pracy, pełnienia ról społecznych, korzystania z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenia zasobów i zdobywania dochodów w godny sposób. Główne działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu realizowane będą poprzez instrumenty aktywnej integracji między innymi o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym. Ponadto realizacja Programu Aktywności Lokalnej pozwoli na rozszerzenie oferty pomocy społecznej i rozpropagowanie informacji na ten temat. Wpłynie również na stworzenie pozytywnego wizerunku Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgrodzie, dzięki czemu nie będzie postrzegany wyłącznie, jako instytucja zaspokajająca materialne potrzeby wąskiej grupy indywidualnych klientów, lecz również jako jednostka inicjująca działania skierowane na rozwój lokalny definiowany jako proces rozwiązywania lokalnych problemów i zaspokajania indywidualnych oraz zbiorowych potrzeb, przy aktywnym zaangażowaniu mieszkańców. Przy wykorzystaniu istniejących sił i zasobów Ośrodek stanie się centrum współpracy i partnerstwa ukierunkowanym na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Rajgród przedstawia kompleksowe podejście rozwiązywania najbardziej newralgicznych problemów społecznych; posłuży on do opracowania i realizacji programów i projektów w ramach których będą osiągane cele Programu. PAL będzie służył opracowaniu i realizacji projektów aktywności lokalnej skierowanych do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego 2014 – 2020 dofinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Osi Priorytetowej IX. Rozwój Lokalny, Działania 9.1 Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego.

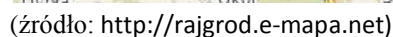
Przyjęte w Programie koncepcje i kierunki działań są zgodne z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich, gminnych:

- Strategii Rozwoju Kraju 2020;
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski;
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020;
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020;
- Program Rozwoju Powiatu Grajewskiego do roku 2020;
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020;

- Program Aktywności Lokalnej będzie realizowany zgodnie z zasadą pomocniczości przy udziale środków własnych samorządu i finansowania zewnętrznego, w tym ze środków budżetu państwa i funduszy unijnych. Nieodzowna więc jest korelacja Programu z kierunkami strategicznymi określonymi w dokumentach rządowych i wspólnotowych:

- Głównym wyzwaniem PAL dla Gminy Rajgród jest aktywizacja społeczności lokalnych do podejmowania działań sprzyjających rewitalizacji społecznej i kształtowaniu kapitału społecznego oraz odbudowywanie i wzmacnianie więzi społecznych, w celu wzmocnienia tożsamości lokalnej oraz wzrostu społecznego zaufania. Dzięki współodpowiedzialności lokalnych społeczności możliwe jest uzyskanie bardziej skoncentrowanych i trwałych efektów.

Miasto i gmina Rajgród położona jest w północno-wschodniej Polsce, na granicy dwóch jednostek fizyczno - geograficznych: Pojezierza Łęckiego i Kotliny Biebrzańskiej, na terenie „Zielonych Płuc Polski” i w części na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego. Na obszarze o stosunkowo mało zniszczonym środowisku wyróżniającym się szczególnymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi.

3

Podlaskiego: Grajewo, Goniądz, Bargłów Kościelny i Województwa Warmińsko-Mazurskiego: Kalinowo i Prostki.

W skład Gminy Rajgród wchodzi następujące miejscowości: Belda, Biebrza, Bukowo, Ciszewo, Czarnawieś, Danowo, Karczewo, Karwowo, Kołaki, Kosily, Kosówka, Kozłówka, Kuligi, Łazarze, Miecze, Orzechówka, Pieńczykowo, Pieńczykówka, Pikły, Przestrzele, Rajgród, Rybczyzna, Rydzewo, Skrodzkie, Solki, Stoczek, Tama, Turczyn, Wojdy, Woźnawieś, Wółka Mała, Wółka Piotrowska.

Powierzchnia gminy wynosi 207,16 km², co stanowi 0,066 % powierzchni kraju, 1,02 % powierzchni województwa podlaskiego oraz 21,40 % powierzchni powiatu grajewskiego. Gmina Rajgród, według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. stanowiła 5 508 mieszkańców (w tym 49,9% kobiet), co stanowiło 11,0% ludności powiatu grajewskiego. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 18 lat) w ogólnej populacji Gminy Rajgród wyniósł 19 % (1.188 osób), dla Powiatu 2,35 %, osoby w wieku produkcyjnym (między 18-59/64 r.ż.) stanowiły 63,80% (3.402 osoby), w Powiecie 6,8%, a w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) 19,00%.

W gminie Rajgród 46,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 53,4% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Rajgród wynosi (stan na 30.10.2016r.) 16,9 %. Ogólna liczba osób pozostających bez pracy wynosiła 341, w tym: 145 kobiet i 198 mężczyzn, 109 osób jest długotrwale bezrobotna, a 48 osób miało uprawnienie do zasiłku. Wskaźnik bezrobocia jest znacznie zaniżony, gdyż nie uwzględnia bezrobocia ukrytego.

W Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rajgród na lata 2014-2020 bezrobocie zostało wskazane jako jeden z istotnych problemów występujących na terenie gminy. Jego przyczyn należy upatrywać między innymi w niskim poziomie wykształcenia, braku odpowiednich kwalifikacji zawodowych, wieku i płci oraz stanie zdrowia.

Pośród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Rajgród 46,5 % pracuje w sektorze rolniczym, 26,5 % w przemyśle i budownictwie, a 16,3% w sektorze usługowym oraz 16,3 % w sektorze finansowym. Gmina Rajgród, jako gmina o charakterze typowo rolniczym, nie posiada na swoim terytorium zbyt wielu zakładów produkcyjnych. Wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. Mieszkańców w gminie Rajgród w 2014 roku wyniósł 564. Do zdecydowanej większości sektora prywatnego, który stanowi 95,24 % wszystkich podmiotów z terenu gminy, należą osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy Rajgród koncentruje się głównie na rolnictwie, handlu hurtowymi, detalicznym oraz budownictwie.

(źródło: dane Urzędu Stanu Cywilnego, Polska w Liczbach, dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgrodzie i PUP w Grajewie)

Gmina Rajgród jest jedną z bezpieczniejszych gmin powiatu grajewskiego. Na terenie Gminy Rajgród w 2015 r. odnotowano 62 przestępstwa, co stanowi 11,03 % w skali powiatu grajewskiego. Ponadto, w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie zostało wszczętych 27 procedur „Niebieskiej Karty”. Według danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w 2015 r. wpłynęło 15 wniosków o objęcie osób leczeniem odwykowym, u których stwierdzono

uzależnienie od alkoholu i skierowano je na leczenie. Zgodnie z danymi zawartymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rajgród na lata 2015-2022 liczba osób u których występuje problem uzależnienia, zgłaszanych do Komisji, a tym samym liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie oscyluje na porównywalnym poziomie do lat ubiegłych.

(źródło: dane Komenda Powiatowa Policji w Grajewie, Zespół Interdyscyplinarny Gminy Rajgród, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rajgrodzie)

Spośród ogólnej liczby mieszkańców Gminy Rajgród 5508 osób; w 2015 r. Ośrodek Pomocy Społecznej objął pomocą we wszystkich formach 101 rodzin, w tym 345 osób (116 osobom przyznano decyzją świadczenia). Na przestrzeni lat 2013-2015 liczba osób korzystających ze wsparcia Ośrodka utrzymuje się na tym samym poziomie jeśli chodzi o ilość rodzin, zmniejszyła się liczba osób w rodzinach, /około 5% mieszkańców korzysta z pomocy OPS/ co obrazuje tabela poniżej:

Osoby korzystające ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej	Stan na 31.12.2013r		Stan na 31.12.2014r		Stan na 31.12.2015r	
	Ilość rodzin	łączna ilość osób w rodzinach	Ilość rodzin	łączna ilość osób w rodzinach	Ilość rodzin	łączna ilość osób w rodzinach
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej we wszystkich formach	416	1185	426	1202	412	1141
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w formie finansowej	353	924	360	908	352	895
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w formie niefinansowej – usługowej, w naturze, skierowanie do placówek wsparcia	191	835	184	820	186	797
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w formie pracy socjalnej i specjalistycznego poradnictwa	42	132	49	164	102	174

Ważną formą wsparcia jest pomoc w postaci pracy socjalnej, która szczególnie wzrosła w 2015 roku. Praca socjalna jest niezbędną formą pracy z osobami i rodzinami, którzy otrzymują wsparcie z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb osób wymagających pomocy.

Osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej, kwalifikowane są do objęcia wsparciem zgodnie z art.7 ustawy o pomocy społecznej, określającym przesłanki co do udzielenia pomocy. Powody korzystania z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej obrazuje tabela poniżej; gdzie w formie liczbowej przedstawiono główne powody dysfunkcji osób lub rodzin, kwalifikujące do objęcia wsparciem:

Tabela: POWODY PRYZYNAWANIA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE RAJGRÓD

Powód trudnej sytuacji życiowej	Stan na 31.12.2013r		Stan na 31.12.2014r		Stan na 31.12.2015r	
	Ilość rodzin	łączna ilość osób w rodzinach	Ilość rodzin	łączna ilość osób w rodzinach	Ilość rodzin	łączna ilość osób w rodzinach
Ubóstwo	374	1098	363	1044	353	997
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	2	2	1	1	0	0
Bezrobocie	260	651	271	666	247	584
Niepełnosprawność	41	72	44	84	41	66
długotrwała lub ciężka choroba	34	82	31	76	25	53
przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	59	346	54	302	46	253
bezzadność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	29	130	25	115	15	78
brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo wychowawcze	0	0	0	0	0	0
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,	0	0	0	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu z zakładu karnego	7	7	6	6	0	0
alkoholizm lub narkomania	8	15	6	12	2	2
zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa	2	6	0	0	4	13
klęska żywiołowa lub ekologiczna	2	6	2	6	0	0

(Źródło: dane sprawozdania MPiPS OPS Rajgród)

W Gminie Rajgród, najwięcej osób korzysta ze wsparcia OPS z powodu ubóstwa. Najliczniejszą grupę odbiorców świadczeń pomocy społecznej stanowią rodziny, w których przyczyn ubóstwa należy doszukiwać się w:

- bezrobociu,
- niepełnosprawności oraz długotrwałej chorobie,
- bezzadności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych.
- potrzebie ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

III. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Biorąc pod uwagę analizę problemów i potrzeb mieszkańców Gminy Rajgród, wyodrębniono najważniejsze obszary problemowe:

- bezrobocie lub brak możliwości zatrudnienia,
- zła sytuacja zdrowotna osób lub członków rodzin – długotrwała choroba i niepełnosprawność,

- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności w rodzinach wielodzietnych i niepełnych,
- potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

Działania w ramach Programu będą kierowane na wzmocnienie osób i rodzin w zakresie funkcjonowania w codziennym życiu poprzez pobudzanie aktywności do pokonywania problemów życiowych. Nieodzownym jest zaplanowanie wsparcia uwzględniającego przeciwdziałanie bezrobociu - podniesienie bądź zdobycie kompetencji i kwalifikacji zawodowych, wyposażenie w umiejętności pożądane na rynku pracy. Właściwe staje się podjęcie działań w kierunku wyeliminowania lub złagodzenia barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie bądź powodujących oddalenie od rynku pracy. Należy uwzględnić jako priorytetowe, zaplanowanie systemu działań w kierunku wsparcia rodziny w szczególności rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych uwzględniając potrzeby dzieci i młodzieży. Istotnym jest, aby osoby i rodziny zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym zostały objęte kompleksowym wsparciem ukierunkowanym na podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia tych osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym. Konieczna jest indywidualna pomoc i wsparcie ze strony powołanych w tym celu instytucji i organizacji. Należy jednak podkreślić, iż nawet najlepiej zorganizowana pomoc nie zapobiegnie wykluczeniu społecznemu bez zwiększenia aktywności osób wykluczonych i włączenia w proces naprawczy ich samych oraz społeczności lokalnej, w której żyją. Realizowane w tym zakresie przedsięwzięcia będą ukierunkowane na organizowanie społeczności lokalnych poprzez edukację społeczną, inicjowanie ruchów samopomocowych, zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, promowanie działań wolontarystycznych, rozwijanie kontaktów między różnymi grupami oraz budowanie pozytywnych relacji między członkami społeczności.

IV. ODBIORCY PROGRAMY AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Identyfikacja profilu społecznego środowiska lokalnego oraz osób objętych działaniami PAL dokonana została w oparciu o wyniki diagnozy problemów społecznych, jak również poprzez rozpoznanie potrzeb w terenie. Działania w ramach Programu Aktywności Lokalnej będą skierowane do mieszkańców gminy Rajgród - członków społeczności lokalnej, w szczególności do osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Programem będą objęte dwa rodzaje społeczności:

- Społeczność lokalna terytorialna, w której podstawowym wyróżnikiem jest łączące mieszkańców terytorium zamieszkania, o określonym obszarze /społeczność lokalna: gminy, sołectwa/.
 - Społeczność lokalna kategorialna – środowiska osób o podobnych potrzebach, problemach, dysfunkcjach, ograniczeniach /osoby bezrobotne, osoby nie pozostające w zatrudnieniu, osoby długotrwale chore, osoby lub rodziny z niepełnosprawnością, rodziny wielodzietne, rodziny niepełne/.
- Adresatami Programu są osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym

oraz otoczenie tych osób – wszystkie osoby z najbliższego środowiska, których udział jest niezbędny dla skutecznego wsparcia osób z grup defaworyzowanych. Odbiorcami działań są w szczególności osoby i rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej – osoby bezrobotne, osoby długotrwale chore, osoby z niepełnosprawnością, rodziny w których występuje bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności rodziny wielodzietne i niepełne. Wsparciem w programie zostaną objęte głównie osoby wymagające szczególnego zaangażowania ze względu na ograniczoną samodzielność: osoby z niepełnosprawnością, dzieci, młodzież, a także osoby starsze. Zgodnie z diagnozą społeczną i rozeznaniem potrzeb w terenie, działania Programu skierowane będą również do innych grup i środowisk funkcjonujących na terenie Gminy Rajgród, które ze względu na stopień problemów, jak też i specyfikę profilu społecznego będą zaliczane do grup lub środowisk defaworyzowanych wymagających wsparcia, a których potrzeba włączenia w proces działań aktywnej integracji wyniknie w trakcie realizacji PAL.

V. CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Celem nadrzędnym Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Rajgród jest zwiększenie aktywności oraz integracji lokalnej społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym; osiągnięta poprzez eliminację czynników prowadzących do wykluczenia społecznego; nakierowana na rozwiązywanie problemów lokalnych i tym samym przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Cele szczegółowe PAL:

- **Cel I:** Wzrost poziomu integracji społecznej, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych, a tym samym zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego.
- **Cel II:** Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększenia ich potencjału rozwojowego.
- **Cel III:** Zwiększenie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej, aktywizacja społeczności do samopomocy.

VI. KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Właściwe ukierunkowanie działań prowadzonych w procesie realizacji Programu umożliwi osiągnięcie założonych celów odzwierciedlonych w osiągniętych rezultatach.

Cel I: Wzrost poziomu integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych, a tym samym zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego

Kierunki działań:

- systematyczne badanie potrzeb i problemów mieszkańców,
- organizacja i dopasowanie wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb mieszkańców,
- wsparcie i promowanie postaw prospołecznych, organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej,
- realizacja projektów na rzecz integracji społecznej we współpracy ze społecznością lokalną z wykorzystaniem metod Organizowania Społeczności Lokalnej;
- promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną,
- organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

Cel II: Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększenia ich potencjału rozwojowego.

Kierunki działań:

- podejmowanie działań ukierunkowanych na podniesienie samooceny osób objętych wsparciem programu,
- prowadzenie działań nakierowanych na odbudowę i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania /reintegracja społeczna/,
- prowadzenie działań ukierunkowanych na podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy /reintegracja zawodowa/.

Cel III: Zwiększenie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej, aktywizacja społeczności do samopomocy

Kierunki działań:

- upowszechnienie działań uwzględniających otwartość instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością,
- wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw,
- wspieranie lokalnych liderów poprzez pomoc techniczną i dostęp do informacji,
- wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocowych, grup edukacyjnych,
- współrealizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności,
- prowadzenie działań aktywizujących i integrujących z wykorzystaniem potencjału osób starszych;
- promocja działań promujących i wspierających więzi pokoleniowe,
- promowanie działań prorodzinnych ukierunkowanych na zmniejszenie dysfunkcyjności rodzin oraz poprawę relacji w rodzinie;
- tworzenie partnerstw i promowanie pracy w partnerstwie.

VII. ZASOBY NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

1. Znajomość potrzeb i problemów społecznych poprzedzona dokonywaniem bieżącej analizy i oceny zjawisk oraz procesów społecznych,
2. Profesjonalny i wykwalifikowany zespół pracowników ośrodka w tym pracowników socjalnych,
3. Deklaracja współpracy ze strony instytucji i organizacji pozarządowych.

VIII. SZCZEGÓŁOWY OPIS PLANOWANYCH DZIAŁAŃ W RAMACH PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Program ma charakter otwarty, natomiast na podstawie analizy potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym, będzie występowała możliwość realizowania projektów ukierunkowanych na wskazane obszary. Dane dotyczące sytuacji społeczno-zawodowej oraz potrzeb i problemów mieszkańców korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgrodzie gromadzone są na bieżąco w ramach działalności Ośrodka.

W oparciu o analizę potrzeb oraz zasobów instytucjonalnych i kadrowych, możliwe będzie zaplanowanie działań aktywnej integracji, w oparciu o dobór instrumentów aktywnej integracji: społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej. Planowane jest aktywizowanie środowisk lokalnych oraz angażowanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów, w oparciu o współpracę z zainteresowanymi podmiotami. Zakłada się zapewnienie niezbędnego wsparcia instytucjonalnego i poradnictwa specjalistycznego przy realizacji zamierzonych działań. Szczegółowy plan działań będzie wynikał z przygotowanych projektów, które realizował

będzie OPS w Rajgrodzie. W realizację PAL włączone zostaną pozostałe jednostki i podmioty – realizatorzy PAL; przy aktywnym włączeniu społeczności lokalnej.

Podstawą planowania działań są założone cele i kierunki działań wynikające z diagnozy potrzeb społecznych, dając możliwość szczegółowego opisu działań gwarantującą skuteczną interwencję.

Cel I: Wzrost poziomu integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych, a tym samym zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego.

Kierunki działań:

- badanie potrzeb i problemów mieszkańców - ankietowanie społeczności lokalnej, sporządzanie raportu z diagnozy;
- organizacja i dopasowanie wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb mieszkańców przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS/
- wsparcie i promowanie postaw prospołecznych /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego /,
- organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej /prowadzenie działań metodą Organizowania Społeczności Lokalnej/ ,
- realizacja projektów na rzecz integracji społecznej we współpracy ze społecznością lokalną z wykorzystaniem metod Organizowania Społeczności Lokalnej przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS/,
- promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną /opracowywanie i realizacja projektów socjalnych we współpracy z lokalną społecznością realizujących tematy społecznie ważne: pomoc osobom z niepełnosprawnością – akcja charytatywna, aktywizacja seniorów – organizacja święta seniorów, praca z dziećmi i młodzieżą - promowanie zdrowego stylu życia oraz obchody innych świąt lokalnych - przez animatora lokalnego we współpracy z innymi podmiotami np. z Domem Kultury w Rajgrodzie, Biblioteka Publiczną w Rajgrodzie, Gminna Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz szkołami z terenu gminy/,
- organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym, /organizacja wydarzeń, spotkań, imprez, pikników przez animatora lokalnego we współpracy z innymi podmiotami np. z Domem Kultury w Rajgrodzie, Biblioteka Publiczną w Rajgrodzie, Gminna Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz szkołami z terenu gminy/.

Cel II: Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększenia ich potencjału rozwojowego

Kierunki działań:

- podejmowanie działań ukierunkowanych na podniesienie samooceny osób objętych wsparciem programu /realizacja projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,
- prowadzenie działań nakierowanych na odbudowę i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania /reintegracja społeczna/

Cel III: Zwiększenie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej, aktywizacja społeczności do samopomocy

Kierunki działań:

- upowszechnienie działań uwzględniających otwartość instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego we współpracy z pozostałymi realizatorami programu/,
- wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, przez cały okres trwania programu oraz działań animacyjnych przez animatora lokalnego we współpracy z pozostałymi realizatorami programu,
- wspieranie lokalnych liderów poprzez pomoc techniczną i dostęp do informacji /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego/,
- wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocowych, grup edukacyjnych prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego/,
- współrealizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności/,
- prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego/,
- prowadzenie działań aktywizujących i integrujących z wykorzystaniem potencjału osób starszych; promocja działań promujących i wspierających więzi pokoleniowe /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, przez cały okres trwania programu, oraz działań animacyjnych we (w miarę możliwości współpraca z innymi podmiotami np. Domem Kultury w Rajgrodzie, Biblioteką Publiczną w Rajgrodzie – organizacja spotkań, warsztatów łączących pokolenia, promowanie obchodzenia świąt np. Dnia Seniora, wspólnego rodzinnego świętowania Dnia Rodziny, inne obchodzone święta lokalne/,
- promowanie działań prorodzinnych ukierunkowanych na zmniejszenie dysfunkcyjności rodzin oraz poprawę relacji w rodzinie /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, zapewnienie specjalistycznego wsparcia indywidualnego oraz grupowego z zakresu poradnictwa i terapii specjalistycznej w ramach projektu realizowanego ze środków EFS,

- tworzenie partnerstw i promowanie pracy w partnerstwie /utworzenie gminnego partnerstwa na rzecz realizacji PAL, zorganizowanie spotkań szkoleniowo informacyjnych na temat partnerstwa – trzy spotkania skierowane do Sołtysów i liderów lokalnych społeczności, zawiązanie partnerstwa z przedstawicielami społeczności lokalnej w celu realizacji ważnych kwestii społecznych – promocja produktu lokalnego szansą rozwoju społeczności lokalnych – jedno partnerstwo w okresie realizacji PAL Ośrodka Pomocy Społecznej we współpracy z pozostałymi realizatorami programu/.

IX. SPOSOBY I METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Realizację Programu przewiduje się według następujących metod:

- 1) **środowiskowej pracy socjalnej** - działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;
- 2) **instrumentów aktywnej integracji** - szereg instrumentów aktywizacyjnych z zakresu aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej, o których mowa w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020;
 - **Instrumenty aktywnej integracji o charakterze społecznym**, których celem jest przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej;
 - **Instrumenty aktywnej integracji o charakterze zawodowym**, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy;
 - **Instrumenty aktywnej integracji o charakterze edukacyjnym**, których celem jest wzrost poziomu wykształcenia lub jego dostosowania do aktualnych potrzeb rynku pracy, łącznie z działaniami w zakresie aktywizacji zawodowej;
 - **Instrumenty aktywnej integracji o zdrowotnym** których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy.
- 3) **działań o charakterze środowiskowym** - działania mające na celu budowanie i umacnianie świadomości obywatelskiej oraz inicjowanie aktywności na rzecz społeczności lokalnej poprzez edukację obywatelską. Działania te to: inicjatywy integrujące obejmujące między innymi wsparcie działań indywidualnych oraz programów środowiskowych (np. spotkania z grupami docelowymi, badania, opracowania, analizy), edukację społeczną i obywatelską, organizowanie i inspirowanie mieszkańców do udziału w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturowym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

4) inne działania wynikające z aktualnych potrzeb, zgodne z celami programu.

X. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ W RAMACH REALIZACJI PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Realizację Programu przewiduje się na lata 2017-2020. Program ma charakter otwarty, natomiast na podstawie analizy potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym, będzie występowała możliwość realizowania projektów ukierunkowanych na wskazane obszary. Dane dotyczące sytuacji społeczno-zawodowej oraz potrzeb i problemów mieszkańców korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgrodzie gromadzone są na bieżąco w ramach działalności Ośrodka.

W oparciu o analizę potrzeb oraz zasobów instytucjonalnych i kadrowych, możliwe będzie zaplanowanie działań aktywnej integracji, w oparciu o dobór instrumentów aktywnej integracji: społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej. Planowane jest aktywizowanie środowisk lokalnych oraz angażowanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów, w oparciu o współpracę z zainteresowanymi podmiotami. Zakłada się zapewnienie niezbędnego wsparcia instytucjonalnego i poradnictwa specjalistycznego przy realizacji zamierzonych działań.

Realizacja PAL będzie odbywała się przez podjęcie następujących działań:

Cel I: Wzrost poziomu integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych, a tym samym zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego.

Kierunki działań:

- systematyczne badanie potrzeb i problemów mieszkańców, /ankietowanie społeczności lokalnej raz w roku i sporządzanie raportu – OPS we współpracy z innymi podmiotami, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek/
- organizacja i dopasowanie wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb mieszkańców, /przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS/,
- wsparcie i promowanie postaw prospołecznych /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, przez cały okres trwania programu, w ramach finansowania działalności statutowej OPS oraz przez animatora lokalnego zatrudnianego w ramach projektu realizowanego ze środków EFS/,
- organizowanie i wspieranie rozwoju edukacji społecznej i obywatelskiej /przez cały okres trwania programu/,
- realizacja projektów na rzecz integracji społecznej we współpracy ze społecznością lokalną z wykorzystaniem metod Organizowania Społeczności Lokalnej przygotowanie projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS/,

- promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną /opracowywanie i realizacja projektów socjalnych we współpracy z lokalną społecznością realizujących tematy społecznie ważne: pomoc osobom z niepełnosprawnością – np. akcja charytatywna, aktywizacja seniorów – organizacja świąt seniorów, praca z dziećmi i młodzieżą - promowanie zdrowego stylu życia, obchody świąt lokalnych - przez animatora lokalnego - zatrudnianego w ramach projektu realizowanego ze środków EFS we współpracy z Domem Kultury, Biblioteką Publiczną, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz szkołami z terenu gminy w ramach finansowanej bieżącej działalności statutowej oraz środków pozyskanych od sponsorów – trzy wydarzenia rocznie/,
- organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym, /organizacja wydarzeń, spotkań, imprez, pikników przez animatora lokalnego zatrudnianego w ramach projektu realizowanego ze środków EFS we współpracy z Domem Kultury i Biblioteką Publiczną w ramach finansowanej bieżącej działalności statutowej – trzy wydarzenia rocznie/.

Cel II: Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększenia ich potencjału rozwojowego

Kierunki działań:

- podejmowanie działań ukierunkowanych na podniesienie samooceny osób objętych wsparciem programu /realizacja projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,
- prowadzenie działań nakierowanych na odbudowę i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania /reintegracja społeczna/ - /realizacja projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/,
- prowadzenie działań ukierunkowanych na podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy /reintegracja zawodowa/- /realizacja projektów i złożenie wniosków do LGD, finansowanych ze środków EFS w ramach działań aktywnej integracji z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji/.

Cel III: Zwiększenie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej, aktywizacja społeczności do samopomocy

Kierunki działań:

- upowszechnienie działań uwzględniających otwartość instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, przez cały okres trwania programu, w ramach finansowania działalności statutowej OPS oraz działań animacyjnych przez animatora lokalnego zatrudnianego w ramach projektu realizowanego ze środków EFS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek/,

- wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, przez cały okres trwania programu, w ramach finansowania działalności statutowej OPS oraz działań animacyjnych przez animatora lokalnego zatrudnianego w ramach projektu realizowanego ze środków EFS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek/,
- wspieranie lokalnych liderów poprzez pomoc techniczną i dostęp do informacji /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego, przez cały okres trwania programu w ramach projektu realizowanego ze środków EFS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek/,
- wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocowych, grup edukacyjnych prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego – podjęcie działań utworzenia jednej z grup w zależności od występujących potrzeb we współpracy z pozostałymi realizatorami programu, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek/,
- współrealizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych oraz działań animacyjnych metodą Organizowania Społeczności Lokalnej przez animatora lokalnego – realizacja projektów we współpracy z pozostałymi realizatorami programu, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek /,
- prowadzenie działań aktywizujących i integrujących z wykorzystaniem potencjału osób starszych; promocja działań promujących i wspierających więzi pokoleniowe /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, przez cały okres trwania programu, w ramach finansowania działalności statutowej OPS oraz działań animacyjnych przez animatora lokalnego zatrudnianego w ramach projektu realizowanego ze środków EFS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek – organizacja spotkań, warsztatów łączących pokolenia, promowanie obchodzenia świąt Dnia Seniora, wspólnego rodzinnego świętowania Dnia Rodziny, inne święto lokalne - organizacja każdego typu wydarzeń raz do roku/,
- promowanie działań prorodzinnych ukierunkowanych na zmniejszenie dysfunkcyjności rodzin oraz poprawę relacji w rodzinie /prowadzenie szeroko rozumianej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych, przez cały okres trwania programu, w ramach finansowania działalności statutowej OPS, zapewnienie specjalistycznego wsparcia indywidualnego oraz grupowego z zakresu poradnictwa i terapii specjalistycznej w ramach projektu realizowanego ze środków EFS;
- tworzenie partnerstw i promowanie pracy w partnerstwie /utworzenie gminnego partnerstwa na rzecz realizacji PAL, zorganizowanie spotkań szkoleniowo informacyjnych na temat partnerstwa – spotkania skierowane do Sołtysów (ilość spotkań w zależności od zgłaszanych potrzeb) i liderów

lokalnych społeczności, zawiązanie partnerstwa z przedstawicielami społeczności lokalnej w celu realizacji ważnych kwestii społecznych – promocja produktu lokalnego szansą rozwoju społeczności lokalnych – jedno partnerstwo w okresie realizacji PAL OPS we współpracy z pozostałymi realizatorami programu, w ramach finansowania działalności statutowej jednostek/.

XI. PRZEWIDYWANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU

- integracja społeczności lokalnej i grup społecznych, w szczególności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- zmniejszenie obszaru ubóstwa i dysproporcji w dostępie do usług publicznych i zatrudnienia,
- rozwój społeczno – gospodarczy;
- wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności mieszkańców za procesy w niej zachodzące;
- wzrost zaangażowania mieszkańców w życie społeczne;
- stworzenie płaszczyzny udziału mieszkańców w proces rozwiązywania indywidualnych i lokalnych problemów;
- zmiana postaw społeczności lokalnych wobec osób i grup defaworyzowanych;
- zmniejszenie obszaru wykluczenia społecznego;
- podniesienie umiejętności społecznych grup i osób ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- nabycie umiejętności społecznych, zwiększenie motywacji do działania i poszukiwania pracy;
- poprawa funkcjonowania społecznego i intelektualnego;
- poprawa funkcjonowania oraz aktywizacja osób wykluczonych społecznie;
- zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych oraz planowanie i realizacja zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców;
- stały monitoring potrzeb środowiska lokalnego;
- realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności;
- planowanie i realizacja projektów za rzecz społeczności lokalnej stanowiących odpowiedź na ich realne potrzeby;
- podwyższenie jakości działań środowiskowych w tym inicjowanie nowych form i metod pracy dostosowanych do potrzeb oraz możliwości grup i społeczności lokalnych; skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów ukierunkowane na realizację polityki integracji społecznej;
- wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowania działań środowiskowych;
- usprawnienie przepływu i dostępu do informacji;

- wzajemne poznawanie się różnych instytucji oraz wymiana doświadczeń między nimi, przenoszenie doświadczeń i wiedzy;
- dostęp do metod działania innych instytucji, do dodatkowej wiedzy i umiejętności, co umożliwia generowanie większej liczby pomysłów;
- wzmocnienie własnej skuteczności poprzez wspólne działanie.

XII. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizacja Programu oparta jest na współpracy w zakresie organizowania na terenie Gminy Rajgród przedsięwzięć wykorzystujących aktywne formy pomocy. Głównym realizatorem Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Rajgród jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Rajgrodzie. Koordynatorem Programu jest Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Rajgrodzie. Współrealizatorami są podmioty, instytucje i organizacje działające w sferze polityki społecznej Gminy Rajgród, które w ramach swoich kompetencji posiadają możliwości wspierania inicjatyw społecznych, tworzenia poczucia przynależności do danej społeczności oraz mobilizowania i wspierania rozwoju jednostki, grupy i społeczności lokalnej:

1. Urząd Miejski w Rajgrodzie;
2. Jednostki Organizacyjne Gminy;
3. Placówki edukacyjne (szkoły, przedszkole);
4. Dom Kultury w Rajgrodzie;
5. Biblioteka Publiczna w Rajgrodzie
- 6.. Organizacje pozarządowe;
7. Policja;
8. Zakłady Opieki Zdrowotnej;
9. Organizacje kościelne;
10. Społeczności lokalne;

XIII. FINANSOWANIE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Przewiduje się, że działania realizowane w ramach Programu Aktywności Lokalnej będą finansowane z następujących źródeł:

- środków pochodzących z budżetu gminy;
- środków własnych podmiotów zaangażowanych w realizację działań w ramach realizacji Programu Aktywności Lokalnej;
- środków pochodzących z budżetu państwa;
- środków z funduszy Unii Europejskiej;
- środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych, w tym darowizny i sponsoring.

XIV. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring będzie prowadzony na bieżąco przez realizatorów PAL, a jego celem będzie ustalenie skuteczności podejmowanych działań oraz stosowanych metod pracy dążących do osiągnięcia zamierzonych rezultatów. Prowadzona analiza pozwoli na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań. W przypadku stwierdzenia rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach i/ lub metodach pracy, co umożliwi osiągnięcie jak najlepszych rezultatów. Corocznie, w terminie do dnia 31 grudnia, będą sporządzane sprawozdania z realizacji Programu Aktywności Lokalnej, które zostaną przedstawione Burmistrzowi Rajgrodu oraz Radzie Miejskiej. Po zakończeniu realizacji PAL zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań, w którym zostanie dokonana ocena wykonywanych czynności oraz rezultaty, jakie one przyniosły. Wskazane zostaną również działania, metody i formy, które powinny być kontynuowane w latach następnych.